

طراحی الگوریتمی مبتنی بر آutomataهای یادگیر برای حل مسئله کوله پشتی تصادفی

افشین مهرابی^۱، محمد رضا میبدی^۲

چکیده

در این مقاله یک الگوریتم مبتنی بر آtomataهای یادگیر برای حل مسئله کوله پشتی تصادفی، پیشنهاد میگردد. در این الگوریتم شبکه‌ای از آtomataهای یادگیر که تشکیل یک حلقه را میدهند برای حل مسئله همکاری می‌نمایند. در این الگوریتم به تعداد آیتمها، آtomataهای یادگیر در نظر گرفته شده است که هر آtomata متناظر با یک کالا خواهد بود. هر آtomata انتخاب یا عدم انتخاب کالای متناظر، برای قرار گرفتن در کوله پشتی را مشخص میکند. نتایج شبیه سازی نشان داده است که الگوریتم پیشنهادی در مقایسه با الگوریتمهای موجود از کارایی بالاتر و هوشمندی بیشتری برخوردار است. نتایج شبیه سازیها همچنین نشان داده است که الگوریتم پیشنهادی در مسائل با اندازه های متفاوت دارای سرعت و درصد همگرایی بالایی می باشد.

کلمات کلیدی

مسئله کوله پشتی تصادفی، آtomataهای یادگیر، مسائل مشکل

Learning automata based algorithms for solving the stochastic knapsack problem

Afshin mehrabi; mohamad reza meybodi

ABSTRACT

In this article a learning automata based algorithm is proposed to solve the stochastic the stochastic knapsack problem with random weights and values. This algorithm involves a network of automata which cooperate to solve the problem.

Each item is represented by a learning automaton which determines whether that item is chosen to be placed in the knapsack. Simulation results show that in comparison to existing algorithms, this one is more efficient and intelligent. The proposed algorithms also execute quicker with a high percentage of convergence in dealing with various problems.

KEYWORDS

Stochastic knapsack problem, learning automata, NP complete problems

کنفرانس داده کاوی ایران

^۱ کارشناسی ارشد کامپیوتر- نرم افزار، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین، afshin.mehrabi@gmail.com

^۲ عضو هیات علمی دانشگاه صنعتی امیر کبیر دانشکده مهندسی کامپیوتر و فناوری، mmeybodi@aut.ac.ir

مسئله کولهپشتی تصادفی یکی از مسائل بهینه سازی است که کاربردهای فراوانی از قبیل تخصیص منابع، برنامه ریزی بودجه، تخصیص سهام و بارگیری محموله ها دارد. تا به اینجا مسائل کوله پشتی به این گونه مطرح بودند که در آنها لیست آیتمها مشخص، و ارزش و وزن مربوط به هر آیتم نیز از قبل تعیین شده بود. اما در اینجا تعریف جدیدی از مسئله ارائه میشود، که به آن مسئله کولهپشتی تصادفی میگویند. در این تعریف n شئی معلوم و یک کوله پشتی موجود هستند که میخواهیم اشیاء را به گونه ای انتخاب کنیم که اولاً از ظرفیت کولهپشتی بیشتر نشود و ثانیاً بالاترین ارزش را در مجموع کوله پشتی داشته باشیم. در مسئله کولهپشتی تصادفی دیگر مقادیر یکی یا هردو پارامتر ارزش و وزن برای آیتمها از پیش تعیین شده و مشخص نمیباشد در این مسئله ارزش و وزن آیتمها نامشخص است و زمانی میتوان به ارزش و وزن آیتم پی برد که آن آیتم درون کوله پشتی قرار بگیرد، [۳، ۲، ۷] در ضمن ظرفیت کوله پشتی معین و مشخص میباشد. اگر فرض کنیم که n شئی موجود است و هر شئی i دارای وزن Wi و ارزش Ci باشد به طوریکه Wi و Ci میتوانند مقادیر تصادفی باشند و ظرفیت وزنی کوله پشتی، به میزان M باشد، در اینجا باید یک زیر مجموعه از اشیاء انتخاب شود به گونه ای که شرایط زیر برقرار شود:

$$\begin{aligned} \max & imize \quad E\left(\sum_{i=1}^n c_i x_i\right) \\ \text{Subject} & \quad to \quad P\left(\sum_{i=1}^n w_i x_i \leq M\right) \geq 1 - \varepsilon \quad (1) \\ & \quad x_i \in \{0,1\} \quad (i = 1, 2, \dots, n) \end{aligned}$$

به دلیل اهمیت مسئله کوله پشتی تصادفی تاکنون الگوریتمهای متعددی برای حل آن ارائه شده است. این الگوریتمها را میتوان به دو گروه کلی تقسیم کرد: الگوریتم های دقیق و الگوریتم های تقریبی. با توجه به اینکه مسئله کوله پشتی تصادفی یک مسئله NP-complete میباشد الگوریتمهای دقیق که معمولاً از روش های شاخه و حد پیویساً یا روش های ترکیبی استفاده میکنند [۴، ۶] در بدترین حالت دارای پیچیدگی نمایی هستند و برای استفاده در کاربردهای عملی مناسب نمی باشند. به همین دلیل الگوریتمهای تقریبی متعددی برای حل مسئله کوله پشتی ارائه شده اند. از جمله الگوریتم های تقریبی، الگوریتمهای تکرار شونده هستند. در این روشها رسیدن به یک پاسخ بهینه تضمین نمی شود اما در اغلب موارد جوابهای تقریبی قابل قبولی تولید میکنند. از جمله الگوریتمهای تکرار شونده میتوان به الگوریتم ژنتیکی [۱، ۲، ۵، ۹] اشاره کرد.

در این مقاله یک الگوریتم تکرار شونده مبتنی بر آtomاتاهای یادگیر برای حل مسئله کولهپشتی تصادفی پیشنهاد میشود. در این الگوریتم، شبکه ای از آtomاتاهای یادگیر که تشکیل یک حلقه را میدهد برای حل مسئله همکاری می نمایند. در این الگوریتم به تعداد آیتمها، آtomاتای یادگیر در نظر گرفته شده است که هر آtomاتا متناظر با یک کالا خواهد بود. هر آtomاتا انتخاب یا عدم انتخاب کالای متناظر برای قرار گرفتن در کوله پشتی را مشخص میکند. در این شبکه در هو مرحله یک آtomاتای یادگیر فعال شده و سپس یکی از آtomاتاهای آtomاتاها یادگیر بروز انتخاب شده در محیط اجرا و با توجه به نتیجه عمل، به آنها پاداش و یا جریمه داده میشود و در نتیجه بردار احتمالات آtomاتاهای یادگیر الگوریتم میشود و در خاتمه الگوریتم، بهترین راه حل بدست آمده به عنوان جواب نهایی انتخاب میشود. نتایج شبیه سازی انجام گرفته کارایی الگوریتم پیشنهادی را در مقایسه با دیگر الگوریتمهای ارائه شده را نشان میدهد. ادامه مقاله به این صورت سازماندهی شده است، در بخش ۲ آtomاتاهای یادگیر به صورت اجمالی معرفی میگردد. در بخش ۳، الگوریتم پیشنهادی برای حل مسئله کوله پشتی تصادفی ارائه میشود. در بخش ۴، ارزیابی های انجام شده را بررسی کرده و در بخش ۵، نتیجه را میتوان مشاهده کرد.

دانش ارشاد کاوی ایران

۲- آtomاتاهای یادگیر

آtomاتای یادگیر یک مدل انتزاعی است که بطور تصادفی یک اقدام از مجموعه اقدامهای خود را انتخاب کرده و بر محیط اعمال میکند. محیط اقدام انتخاب شده توسط آtomاتای یادگیر را ارزیابی کرده و نتیجه ارزیابی خود را توسط یک سیگنال تقویتی به آtomاتای یادگیر اطلاع می دهد. آtomاتای یادگیر با دریافت سیگنال و با توجه به آخرین اقدام انجام شده، وضعیت داخلی خود را بروز کرده و اقدام بعدی خود را انتخاب میکند. شکل ۱، نحوه ارتباط بین آtomاتای یادگیر و محیط را نشان می دهد.

شکل ۱: ارتباط اتوماتیک یادگیر با محیط

محیط را می‌توان توسط سه تایی $E = \{\alpha, \beta, c\}$ نشان داد که در آن $\alpha = \{\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_r\}$ مجموعه ورودیها، $\beta = \{\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_r\}$ مجموعه خروجیها و $c = \{c_1, c_2, \dots, c_r\}$ مجموعه احتمالات جریمه می‌باشد. هرگاه β مجموعه دو عضوی باشد، محیط از نوع P می‌باشد. در چنین محیطی $\beta_1 = \beta_2 = 0$ به عنوان جریمه و $\beta_1 = \beta_2 = 1$ به عنوان پاداش در نظر گرفته می‌شود. در محیط از نوع Q مجموعه β دارای تعداد متناهی عضوی باشد و در محیط از نوع S تعداد اعضا مجموعه β نامتناهی است. c_i نشان دهنده احتمال نامطلوب بودن سیگنال تقویتی محیط در پاسخ به اقدام α_i می‌باشد. در یک محیط ایستا^۱ مقادیر c_i ها ثابت هستند، حال آنکه در یک محیط غیر ایستا^۲ این مقادیر در طی زمان تغییر می‌کنند. بر اساس اینکه تابع بروز رسانی وضعیت اتوماتیک یادگیر (که با اطلاع از اقدام انتخاب شده و سیگنال تقویتی β ، وضعیت بعدی اتوماتیک یادگیر را محاسبه می‌کند) ثابت یا متغیر باشد، اتوماتیک یادگیر به دو دسته اتوماتیک یادگیر با ساختار ثابت و اتوماتیک یادگیر با ساختار متغیر تقسیم می‌گردد. در این مقاله از اتوماتیک یادگیر با ساختار متغیر استفاده شده است که در ادامه معرفی می‌شود. اتوماتیک یادگیر با ساختار متغیر توسط چهارتایی $\{\alpha, \beta, p, T\}$ نشان داده می‌شود که در آن $\alpha = \{\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_r\}$ مجموعه اقدام‌های اتوماتیک یادگیر، $\beta = \{\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_r\}$ مجموعه ورودی‌های اتوماتیک یادگیر، $p = \{p_1, p_2, \dots, p_r\}$ بردار احتمال انتخاب هر یک از اقدام‌ها و T الگوریتم یادگیری اتوماتیک یادگیر می‌باشد. الگوریتم‌های یادگیری متنوعی برای اتوماتیک یادگیر ارائه شده است که در ادامه یک الگوریتم یادگیری خطی برای اتوماتیک یادگیر بیان می‌گردد. فرض کنید اتوماتیک یادگیر در مرحله n اقدام a خود را انتخاب نموده و محیط ارزیابی خود را توسط سیگنال تقویتی (β) به اتوماتیک یادگیر اعلام کند. با استفاده از الگوریتم یادگیری خطی، اتوماتیک یادگیر بردار احتمال انتخاب اقدام‌های خود را مطابق رابطه زیر تنظیم می‌کند.

الف-پاسخ مطلوب از محیط

$$\begin{aligned} p_i(n+1) &= (1-b)p_i(n) \\ p_j(n+1) &= \frac{b}{r-1} + (1-b)p_j(n) \quad \forall j, \quad j \neq i \end{aligned} \quad (2)$$

ب-پاسخ نامطلوب از محیط

$$\begin{aligned} p_i(n+1) &= p_i(n) + a[1 - p_i(n)] \\ p_j(n+1) &= (1-a)p_j(n) \quad \forall j, \quad j \neq i \end{aligned} \quad (3)$$

که a پارامتر پاداش و b پارامتر جریمه می‌باشد. اگر $a = b$ با هم برابر باشند، الگوریتم L_{R-P} ، اگر b از a خیلی کوچکتر باشد، الگوریتم L_{R-EP} ^۷ و اگر b صفر باشد، الگوریتم L_{R-I} ^۸ نام دارد.^[۱۰]

۳ حل مسئله کوله پشتی تصادفی توسط آتومات‌های یادگیر

در این بخش الگوریتم پیشنهادی برای حل مسئله کوله پشتی تصادفی ارائه می‌گردد. در این الگوریتم به تعداد آیتمها، آتوماتیک یادگیر در نظر گرفته شده است یعنی هر آتوماتا متناظر با یک کالا می‌باشد. هر آتوماتا دارای دو عمل است که یک عمل انتخاب کالای متناظر و عمل دیگر عدم انتخاب کالای متناظر می‌باشد. در ابتدا این دو عمل دارای احتمال برابر و مساوی 0.5 می‌باشند. آتوماتها با هم‌دیگر تشکیل یک حلقه را میدهند. در هر زمان فقط یک آتومات درون این شبکه فعال می‌باشد. اولین آتوماتا به صورت تصادفی یکنواخت انتخاب می‌شود از آن پس مسیر حلقه برخلاف حرکت عقربه‌های ساعت از چپ به راست طی می‌شود. زمانی که یک آتوماتا فعال می‌شود از بین دو عمل خود یکی را بنا به احتمال انتخاب می‌کند. هنگامی که یک آتوماتا عمل خود را انتخاب می‌کند آتوماتای همسایه سمت راست این آتوماتا فعال می‌شود و آن نیز به همین ترتیب یکی از اعمال خود را انتخاب می‌کند. طی شدن این حلقه تا زمانی که کوله‌پشتی پرشود و یا اینکه دیگر کالایی باقی نماند باشد که وزن آن از گنجایش باقی مانده کوله کمتر باشد ادامه پیدا می‌کند. اعمال انتخاب شده در محیط اجرا می‌شود و با توجه به نتیجه اعمال، به آنها پاداش و یا جریمه داده می‌شود. الگوریتم پیشنهاد شده سعی می‌کند تا بر اساس یادگیری، هوش عملیاتی را بالا بردۀ تا در نهایت از بین آیتمها با ارزشترین

آنها انتخاب شود. الگوریتم پیشنهادی را $DLA-SKP^9$ می‌نامیم.

توجه شود که هر آیتم را فقط و فقط یک بار میتوان انتخاب کرد و درون کوله پشتی قرار داد. در این مسئله ارزش و وزن آیتمها نامشخص است و زمانی میتوان به ارزش و وزن آیتم پی برد که آن آیتم درون کوله پشتی قرار بگیرد در ضمن ظرفیت کوله پشتی مشخص میباشد. اولین آutomata به صورت تصادفی یکنواخت انتخاب شده و فعال میشود و یک عمل از مجموعه اعمال خود را به صورت تصادفی و مطابق بردار احتمال $p(n)$ ، انتخاب میکند. به عبارت دیگر در این مرحله آیتم متناظر با آtomata یا انتخاب می شود و یا انتخاب نمیشود. در صورتیکه عمل انتخاب کالا، برگزیده شود در صورتیکه وزن آیتم از ظرفیت کوله پشتی بیشتر نشود (بر اساس تجربیات گذشته، امید ریاضی وزن آیتم محاسبه میشود) آن آیتم درون کوله پشتی قرار میگیرد. با قرار دادن آیتم درون کوله پشتی ارزش آیتم نمایان میشود. در این مرحله از تابع برآش $f(i) = \frac{c_i}{w_i}$ به منظور سنجش ارزش آیتم استفاده شده است و مقدار آن به مقدار برآش کل انتخابهای موجود در کولهپشتی، که آن را با $F(K)$ نشان میدهیم جمع بسته میشود.

$$F(K) = \sum \frac{C_i}{W_i} : i \in \{1, 2, \dots, r\} \quad (4)$$

از این پس مسیر حلقه برخلاف حرکت عقربهای ساعت از چپ به راست طی میشود. زمانی که یک آtomata عمل خود را انتخاب میکند آtomata همسایه سمت راست این آtomata فعال میشود و آن نیز به همین ترتیب یکی از اعمال خود را انتخاب میکند و تا زمانی که حجم کوله پشتی پر نشده است یا اینکه دیگر کالایی باقی نمانده باشد که وزن آن از گنجایش باقی مانده کوله کمتر باشد این روند تکرار میشود. بعد از پر شدن کولهپشتی، مقدار $F(K)$ با میانگین برآش انتخابهای قبلی آtomataها در دفعات قبل که آن را با $AVF(K_n)$ ¹¹ نشان میدهیم مقایسه می شود اگر مقدار $F(K)$ کوچکتر از میزان $AVF(K_n)$ باشد و یا اینکه وزن آیتم های درون کوله از حجم کوله بیشتر شود، به اعمال انتخاب شده توسط آtomataهای یادگیر جریمه و در غیر این صورت به اعمال انتخاب شده توسط آtomataهای یادگیر پاداش تعلق میگیرد. در پایان این مرحله میزان $AVF(K_n)$ دوباره محاسبه میشود که فرمول آن به قرار زیر است:

$$AVF(K_n) = \frac{\sum_{l=1}^n F(k_l)}{n} \quad (5)$$

در اینجا n تعداد دفعات قبلی میباشد که کوله پشتی پر شده است و $F(K_l)$ مقدار برآش کل انتخابهای موجود در کولهپشتی در تکرار L میباشد. در نهایت اگر تعداد اجرای الگوریتم از یک تعداد از پیش تعیین شده بیشتر شود الگوریتم خاتمه مییابد. در الگوریتم، از حد آستانه $AVF(K_n)$ که در حقیقت میانگین برآش انتخابهای قبلی آtomataها میباشد، جهت دادن پاداش و جریمه استفاده شده است، که در آن مقدار برآش کل انتخابهای موجود در کولهپشتی از طریق تابع $F(K)$ ، (معادله شماره⁴) محاسبه شده است.

$$F(K) = \sum \frac{C_i}{W_i} : i \in \{1, 2, \dots, r\}$$

حال اگر این الگوریتم را تحت عنوان $FB_DLA_SKP^{12}$ نام ببریم، می توانیم الگوریتم دیگری تحت عنوان $CB_DLA_SKP^{13}$ طراحی کنیم که در آن از حد آستانه $AVC(K_n)$ ¹⁴ (معادله شماره⁷) که در حقیقت میانگین ارزش انتخابهای قبلی آtomataها میباشد، جهت دادن پاداش و جریمه استفاده شود. در ضمن در این حالت مقدار ارزش کل انتخابهای موجود در کولهپشتی از طریق تابع $C(K)$ ، (معادله شماره⁶) محاسبه میشود.

$$C(K) = \sum C_i : i \in \{1, 2, \dots, r\} \quad (6)$$

$$AVC(K_n) = \frac{\sum_{l=1}^n C(k_l)}{n} \quad (7)$$

که در معادله شماره⁷، n تعداد دفعات قبلی میباشد که کوله پشتی پر شده است و $C(K_l)$ مقدار ارزش کل انتخابهای موجود در کوله پشتی در تکرار L ام میباشد. توجه شود که در هر دو الگوریتم پیشنهادی، انتخاب اولین آtomata درون حلقه جهت فعل سازی، به صورت تصادفی انجام میپذیرد که در الگوریتمی مشابه الگوریتمهای ذکر شده، میتوان یک آtomata معین و مشخص را جهت فعالسازی انتخاب نمود، و از حالت انتخاب تصادفی خارج کرد که در ادامه در آزمایشها این دو روش را با یکدیگر مقایسه میکنیم.

۴- ارزیابی

الگوریتم پیشنهادی DLA-SKP، برای مجموعه آیتمهایی با مشخصات متفاوت از لحاظ ارزش آیتمها، وزن آیتمها و حجم کوله‌پشتی آزمایش گردیده است و با الگوریتم ژنتیک که توسط Hiroko Ikenoue و Yasunari Yoshitomi روى مسئله کوله پشتی تصادفی ارائه گردیده است [۲]، مقایسه میشود.

به منظور ارزیابی از داده‌های که در [۲] ذکر شده است استفاده میشود، که در ادامه توضیح مختصری در مورد این داده‌ها، بیان میشود.
در اینجا آیتمها به سه گونه ارائه شده‌اند. در گونه اول تعداد آیتمها برابر ۵ میباشد و حجم کوله پشتی برابر ۳۹ خواهد بود که به آن، گونه ((A)) میگوییم، در گونه دوم تعداد آیتمها برابر ۸ میباشد و حجم کوله پشتی برابر ۱۲۱ خواهد بود که به آن، گونه ((B)) میگوییم و در گونه سوم، تعداد آیتمها برابر ۱۰ میباشد و حجم کوله پشتی برابر ۱۵۰ خواهد بود که به آن، گونه ((C)) میگوییم.

در گونه A، میانگین برازش انتخاب بهینه برابر ۱۴/۰۶ و میانگین ارزش انتخاب بهینه برابر ۱۵۲/۷ میباشد. در گونه B، میانگین برازش انتخاب بهینه برابر ۱۲/۹۷ و میانگین ارزش انتخاب بهینه برابر ۲۶۸ میباشد. در گونه C، میانگین برازش انتخاب بهینه برابر ۱۱/۵۵ و میانگین ارزش انتخاب بهینه برابر ۴۰۴/۵ میباشد. مقادیر متغیرها بر اساستابع توزیع احتمال گستته که در جداول ۱، ۲ و ۳ نشان داده شده است، بدست می‌آید.

جدول (۱) تابع توزیع احتمال گونه ((A))

items	cost		Weight	
	value	probability	value	probability
Item۱	۳۲, ۵۲, ۶۶	۰.۲, ۰.۴, ۰.۴	۵, ۹, ۱۱	۰.۳, ۰.۲, ۰.۵
Item۲	۱۰, ۲۲, ۳۶	۰.۳, ۰.۵, ۰.۲	۸, ۱۵, ۲۰	۰.۶, ۰.۲, ۰.۲
Item۳	۵, ۱۵, ۲۵	۰.۷, ۰.۲, ۰.۱	۸, ۱۲, ۱۴	۰.۲, ۰.۵, ۰.۳
Item۴	۲۲, ۴۳, ۵۵	۰.۳, ۰.۲, ۰.۵	۱۰, ۱۴, ۱۸	۰.۸, ۰.۱, ۰.۱
Item۵	۴۵, ۵۶, ۷۸	۰.۲, ۰.۷, ۰.۱	۹, ۱۲, ۱۷	۰.۴, ۰.۳, ۰.۳

جدول (۲) تابع توزیع احتمال گونه ((B))

items	cost		weight	
	value	probability	value	probability
Item۱	۳۲, ۴۲, ۵۲	۰.۵, ۰.۲, ۰.۳	۳۹	۱
Item۲	۱۲	۱	۳, ۱۳, ۲۳	۰.۵, ۰.۲, ۰.۳
Item۳	۳۵, ۴۵, ۵۵	۰.۳, ۰.۲, ۰.۵	۶۸	۱
Item۴	۵۱, ۶۱, ۷۱	۰.۳, ۰.۲, ۰.۵	۲۰	۱
Item۵	۷۹, ۸۹, ۹۹	۰.۵, ۰.۲, ۰.۳	۲۱, ۳۱, ۴۱	۰.۳, ۰.۲, ۰.۵
Item۶	۲۲, ۳۲, ۴۲	۰.۵, ۰.۲, ۰.۳	۵, ۱۵, ۲۵	۰.۵, ۰.۲, ۰.۳
Item۷	۴۷	۱	۶۱, ۷۱, ۸۱	۰.۵, ۰.۲, ۰.۳
Item۸	۸۸	۱	۶, ۱۶, ۲۶	۰.۳, ۰.۲, ۰.۵

جدول (۳) تابع توزیع احتمال گونه ((C))

items	cost		weight	
	value	probability	value	probability
Item1	۱۰, ۱۵	۰.۳, ۰.۷	۴۲, ۷۰	۰.۶, ۰.۴
Item2	۱۵, ۲۵	۰.۴, ۰.۶	۳۵, ۵۷	۰.۵, ۰.۵
Item3	۱۲۰, ۱۲۵	۰.۴, ۰.۶	۳۰, ۳۶	۰.۴, ۰.۶
Item4	۲۸, ۳۶	۰.۵, ۰.۵	۳۴, ۳۷	۰.۴, ۰.۶
Item5	۱۲۵, ۱۲۸	۰.۵, ۰.۵	۳۲, ۳۸	۰.۶, ۰.۴
Item6	۱۵, ۵۰	۰.۷, ۰.۳	۵۰, ۶۶	۰.۵, ۰.۵
Item7	۱۲۰, ۱۳۰	۰.۷, ۰.۳	۳۵, ۳۹	۰.۵, ۰.۵
Item8	۲۰, ۳۰	۰.۴, ۰.۶	۳۳, ۵۵	۰.۶, ۰.۴
Item9	۱۴۰, ۱۴۵	۰.۶, ۰.۴	۷۲, ۷۷	۰.۵, ۰.۵
Item10	۱۳۰, ۱۳۵	۰.۵, ۰.۵	۷۰, ۷۳	۰.۴, ۰.۶

برای بررسی عملکرد الگوریتم پیشنهادی و مقایسه آن با الگوریتمهای موجود شش معیار زیر استفاده می شود :

- حاصلضرب احتمالات انتخاب بهینه از بین آیتم ها که می بایست به سمت یک میل کند.

- میانگین ارزش انتخابهای حاصل از اجرای الگوریتم (Av-Cost)

- درصد اجراهای همگرا شده که با PC^{۱۵} نشان میدهیم.

- میانگین تعداد تکرار برای اجراهای همگرا شده که با AVI^{۱۶} نشان میدهیم.

- میانگین تعداد نمونهگیریهای انجام شده از کل آیتمها که با Av-Sam No نشان می دهیم.

- میانگین تعداد نمونهگیریهای انجام شده از کل آیتمها در هر تکرار که با Av-Sam PI^{۱۷} نشان می دهیم.

آزمایشاتی جهت بررسی عملکرد الگوریتمهای پیشنهادی طراحی شده است. در این آزمایشات هر کدام از معیارهای معرفی شده مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج حاصل از اجرای هر الگوریتم در دیاگرام و جداولی که نشاندهنده میزان معیارهای ذکر شده است، نشان داده می شود. با توجه به تعدد حالات ممکن در آزمایشها، ما یک استاندارد ساده برای نامگذاری آنها ارائه کردیم. نام هر آزمایش از چهار قسمت که با خط تیره (-) از هم جدا شده اند تشکیل شده است. به ترتیب از سمت چپ به راست، هر بخش از این اسم به معنای زیر میباشد:

- نوع مجموعه آیتمهای مورد استفاده در آزمایش (گونه A= ۱، گونه B= ۲ و گونه C= ۳)

- نوع الگوریتم از جهت نوع حد آستانه (حد آستانه CB=AVC(K_n) FB=AVF(K_n) حد آستانه)

- نوع انتخاب اولین آتماتا جهت فعالسازی (از پیش تعیین شده SS، به صورت تصادفی RS=)

- نوع الگوریتم یادگیر و میزان پارامتر پاداش و جریمه (A, B, C, D)

جدول(۴) میزان پارامتر پاداش و جریمه

شناسه		میزان پارامتر پادash (a)	میزان پارامتر جریمه (b)
L_{RdP}	A	۰.۰۵	۰.۰۰۵
	B	۰.۰۸	۰.۰۰۲
L_{Ri}	C	۰.۰۵	.
	D	۰.۰۸	.

در ضمن شرط همگرایی در همه این آزمایشها، بزرگتر بودن حاصلضرب احتمالات انتخاب آیتمهای انتخاب بهینه، از (۰.۹۵) میباشد. همچنین تعداد تکرار در حالت عادی ۲۵۰۰ میباشد که هر آزمایش را ۱۰ بار اجرا نموده و خروجی الگوریتمهای مختلف را در جداول و نمودارهایی که در ادامه مشاهده میشود لحاظ نمودهایم.

با مقایسه درصد اجراهای همگرا شده در روشهای مختلف میتوان نتیجه گرفت که انتخاب حد آستانه AVC(K_n) بسیار کارایی بالاتری داشته است و تقریباً از لحاظ تعداد نمونه گیریها کارایی خوبی داشته و آن را کاهش داده است و در ضمن میانگین تعداد تکرار جهت همگرایی در این روش بسیار بهتر از روش حد آستانه AVF(K_n) بوده است.

جدول (۵) جزئیات نتایج حاصل از اجرای الگوریتمها بر روی مجموعه آیتمهای گونه (B)

Method	PC	AVI	Av-Sam No	Av-Sam PI
۲-FB-RS-A	۳۰	۷۱۲.۳	۱۰۹۰۰.۲	۴.۳۶
۲-FB-RS-B	۸۰	۲۸۶.۳	۸۹۰۰.۶	۳.۵۶
۲-FB-RS-C	۹۰	۴۷۲.۵	۸۷۰۰.۳	۳.۴۸
۲-FB-RS-D	۵۰	۲۸۷	۱۰۵۵۰.۱	۴.۲۲
۲-FB-SS-A	۰	۰	۱۱۷۲۵	۴.۶۹
۲-FB-SS-B	۲۰	۳۶۳.۳	۱۱۰۲۵	۴.۴۱
۲-FB-SS-C	۸۰	۳۰۱.۲	۸۹۵۰.۶	۳.۵۸
۲-FB-SS-D	۴۰	۳۴۱.۲	۱۰۷۰۰.۲	۴.۲۸
۲-CB-RS-A	۱۰۰	۵۸۴	۸۵۵۰	۳.۴۲
۲-CB-RS-B	۹۰	۱۶۲	۸۵۷۵	۳.۴۳
۲-CB-RS-C	۹۰	۳۰۱.۲	۸۶۲۵.۳	۳.۴۵
۲-CB-RS-D	۷۰	۱۵۱.۴	۹۰۲۵.۱	۳.۶۱
۲-CB-SS-A	۷۰	۴۴۱.۴	۹۲۵۰.۲	۳.۷۰
۲-CB-SS-B	۷۰	۲۰۸.۲	۹۱۵۰.۸	۳.۶۶
۲-CB-SS-C	۴۰	۲۲۵.۵	۱۰۸۰۰.۴	۴.۳۲
۲-CB-SS-D	۴۰	۱۲۵	۱۰۹۷۵.۱	۴.۳۹

جدول (۶) جزئیات نتایج حاصل از اجرای الگوریتمها بر روی مجموعه آیتمهای گونه (A)

Method	PC	AVI	Av-Sam No	Av-Sam PI
۱-FB-RS-A	۷۰	۱۹۳۶	۶۰۵۰.۲	۲.۴۲
۱-FB-RS-B	۱۰۰	۳۱۷.۸	۵۲۷۵	۲.۱۱
۱-FB-RS-C	۹۰	۳۴۶.۲	۵۷۲۵.۱	۲.۲۹
۱-FB-RS-D	۱۰۰	۳۴۱.۸	۵۵۵۰.۴	۲.۲۲
۱-CB-RS-A	۱۰	۱۶۰.۸	۷۳۲۵.۲	۲.۹۳
۱-CB-RS-B	۱۰۰	۳۱۶.۶	۵۳۲۵.۶	۲.۱۳
۱-CB-RS-C	۸۰	۴۱۳.۲	۵۹۰۰.۴	۲.۳۶
۱-CB-RS-D	۹۰	۲۸۹.۴	۵۶۷۵.۱	۲.۲۷

جدول (۷) جزئیات نتایج حاصل از اجرای الگوریتمها بر روی مجموعه آیتمهای گونه (C)

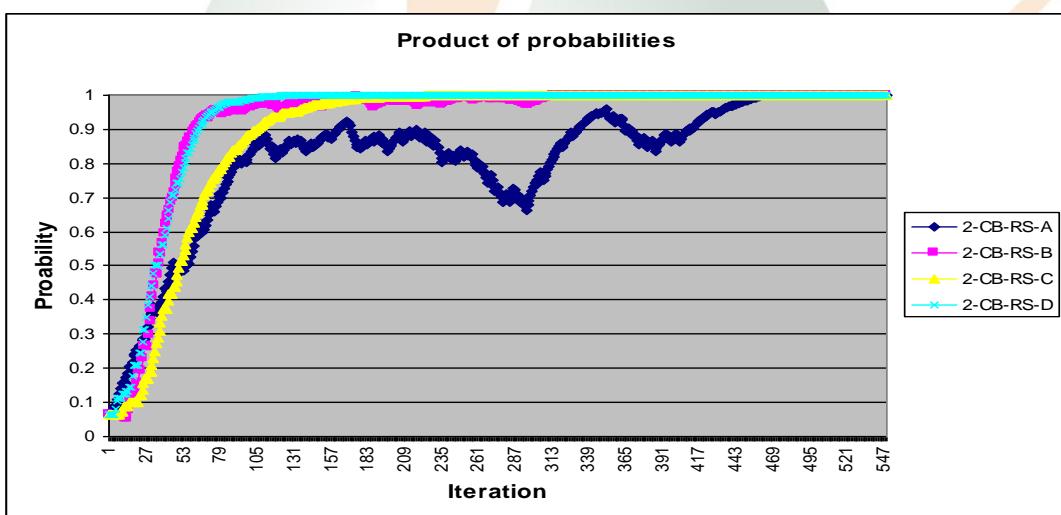
Method	PC	AVI	Av-Sam No	Av-Sam PI
۳-FB-RS-A	۶۰	۲۵۰.۸	۸۵۵۰.۲	۳.۴۲
۳-FB-RS-B	۷۰	۱۹۲	۸۷۷۵.۱	۳.۵۱
۳-FB-RS-C	۸۰	۲۴۰.۴	۸۶۵۰	۳.۴۶
۳-FB-RS-D	۴۰	۱۹۹.۲	۹۶۵۰.۶	۳.۸۶
۳-CB-RS-A	۱۰۰	۲۲۹	۹۰۵۰	۳.۶۲
۳-CB-RS-B	۸۰	۲۷۷	۸۷۰۰.۴	۳.۴۸
۳-CB-RS-C	۱۰۰	۲۵۲.۷	۸۹۵۰.۲	۳.۵۸
۳-CB-RS-D	۷۰	۱۶۸	۸۶۰۰.۶	۳.۴۴

از طرفی با دقت در نتایج بدست آمده میتوان متوجه شد که روش FB در گونه ۲، کارایی لازم را نداشته است چرا که در این گونه، آیتمهای ۴، ۵ و ۸ دارای بالاترین ارزشها بوده و جزء انتخاب بهینه می باشند در حالی که برآش (ارزش به وزن) آیتم ۲ در موقعی بنا به احتمال از آیتم ۶ بیشتر میشود، لذا روش FB آیتم ۲ را به جای آیتم ۶ انتخاب میکند که این مورد بر خلاف هدف، که همان بیشینه شدن ارزش است، میباشد. پس به گونهای می توان نتیجه گرفت که روش FB برای موقعی که به وزن به عنوان هزینه، نگاه میشود و کاهش میزان آن، جزء هدف بوده و ارزشمند خواهد بود، مناسب میباشد و نه زمانی که به وزن فقط به عنوان یک مرز و محدودیت نگاه میشود.

از طرفی با مقایسه مقادیر مختلف پارامتر پاداش و جریمه مشاهده میشود که حالت B و C به نسبت بقیه حالات، بهتر نتیجه دادهاند که این نشان میدهد که پاداش بیشتر و جریمه کمتر کارایی بالاتری دارد. در حالت B و C تعداد تکرار جهت همگرایی از حالت D بیشتر بوده است پس حالت D باعث تسریع در همگرایی می شود اما همین سرعت در همگرایی باعث میشود که در موقعی، بروی انتخاب بهینه محلی همگرا شود و از انتخاب بهینه سراسری دور بماند. تعداد تکرار جهت همگرایی در حالت A از بقیه حالات بیشتر بوده و از طرف دیگر تعداد نمونه برداری معمولاً در این مورد ازبیقه موارد بیشتر بوده است.

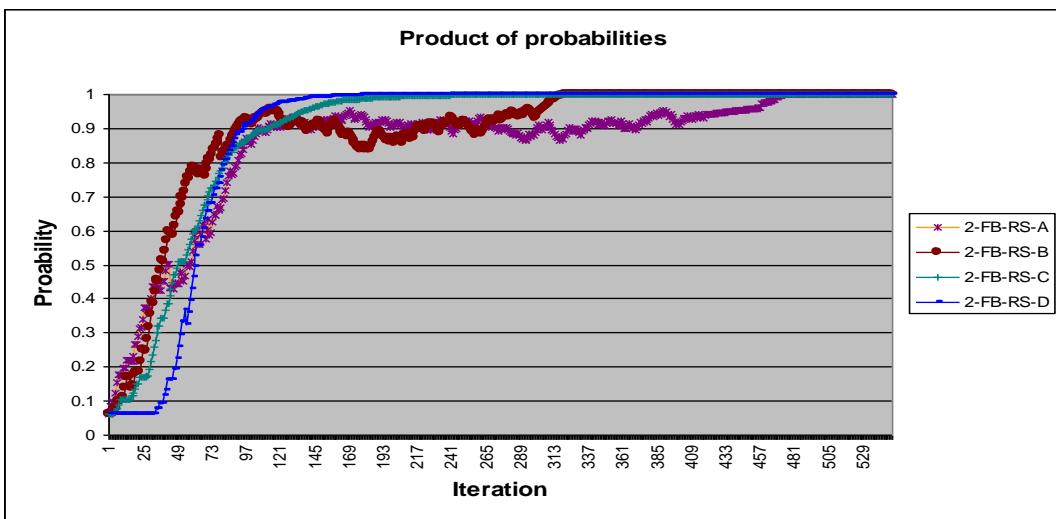
با مقایسه روش های RS و SS میتوان مشاهده کرد که روش RS از کارایی بسیار بالاتری برخوردار بوده است، چرا که روش SS در دام انتخاب بهینه محلی قرار میگیرد در حالی که روش RS به دلیل انتخاب تصادفی، کمتر دچار این مشکل میشود. از این رو نتایج روش آزمایشات بروی گونه های A و C نشان داده نشده است.

در ادامه حاصلضرب احتمالات انتخاب بهینه از بین آیتمها در طول اجرای الگوریتمهای پیشنهاد شده، مورد بررسی قرار گرفته شده است. مقدار حاصلضرب احتمالات میباشد با تکرارهای بیشتر و متوالی، به سمت یک میل کند. در اینجا به عنوان نمونه این آزمایش بروی آیتم های گونه B نشان داده شده است. همانطور که در شکلهای ۲ و ۳ قابل مشاهده است روش CB به خصوص در موقعی که میزان پارامتر پاداش و جریمه به صورت B, C و D هستند بسیار بهتر و سریعتر از روش FB همگرا شده است و حاصلضرب احتمالات با سرعت بالایی یه سمت یک سوق پیدا می کند.

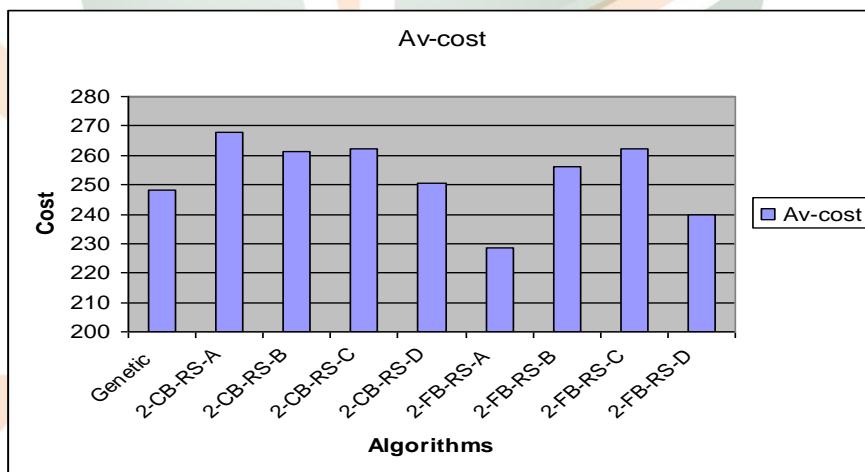
شکل ۲: حاصلضرب احتمالات انتخاب بهینه از بین آیتمها در الگوریتم های پیشنهادی، بروی مجموعه آیتم های گونه (B))

کنفرانس داده کاوی ایران

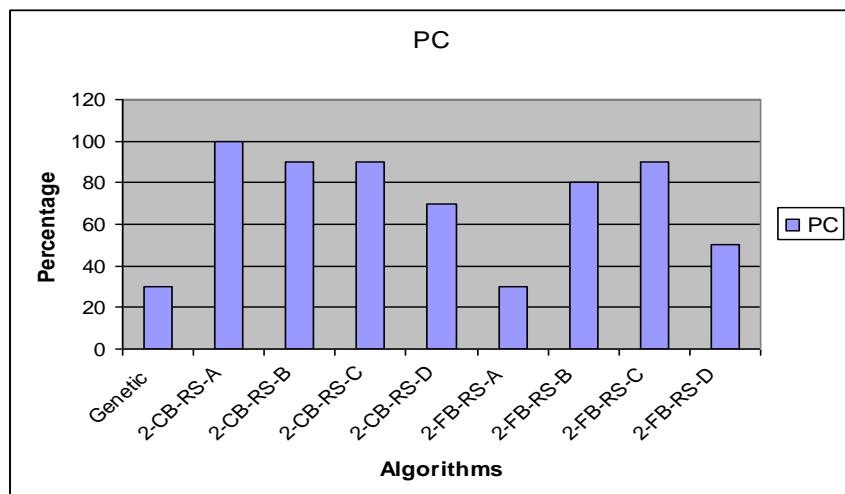

شکل ۳: حاصلضرب احتمالات انتخاب بهینه از بین آیتمها در الگوریتم های پیشنهادی، بروی مجموعه آیتم های گونه (B))

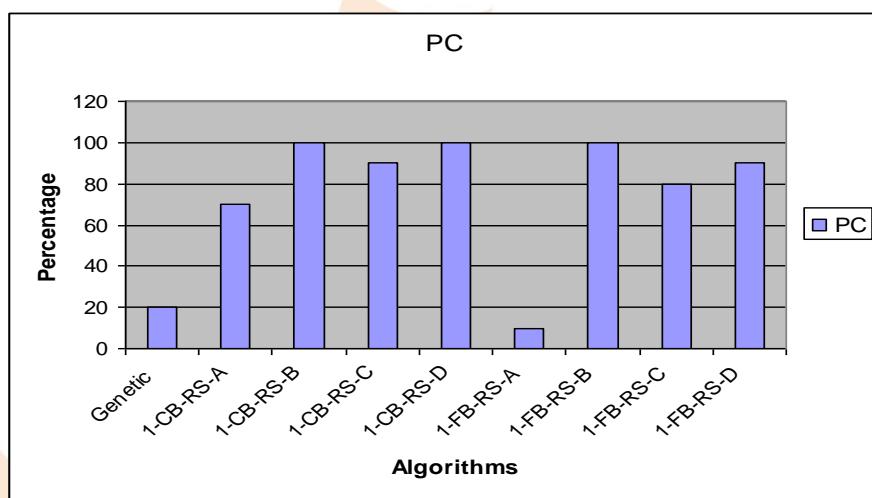
حال جهت بررسی عملکرد الگوریتم پیشنهادی در مقایسه با الگوریتم ژنتیک که توسط Hiroko Ikenoue و Yasunari Yoshitomi روی مسئله کوله پشتی تصادفی ارائه گردیده است [۲]، آزمایشی طراحی شده است. در این آزمایش معیار ارزش نمونه های انتخاب شده توسط الگوریتم در اجراهای متواالی و نیز درصد تکرارهایی که به جواب بهینه رسیدهاند مورد بررسی قرار گرفته است. در این آزمایش، در الگوریتم ژنتیک سایز جمعیت برابر ۵۰۰، تعداد نسل برابر ۱۵۰۰، احتمال Cross over ۰/۶ و احتمال mutation ۰/۱ در نظر گرفته شده است. از آنجایی که در این الگوریتم ژنتیک در هر بار اجرا، یک جواب با بیشترین تکرار در کل نسلها را، به عنوان تنها جواب بهینه معرفی میکند، این الگوریتم بروی داده های یاد شده، ۱۰ مرتبه اجرا میشود و نتایج حاصل با نتایج الگوریتم های پیشنهاد شده که آنها نیز بروی داده های مشابه ۱۰ مرتبه اجرا شده اند، مقایسه شده است. نتایج در شکل های ۴، ۵، ۶ و ۷ قبل مشاهده است.

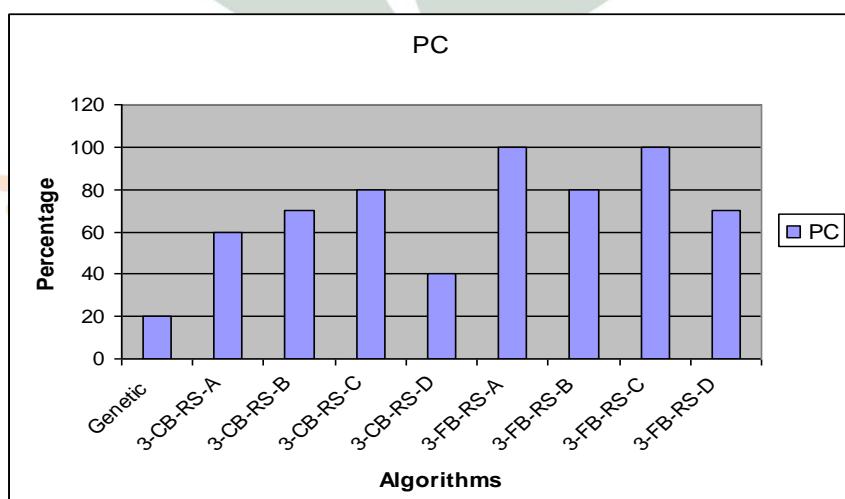
شکل ۴: مقایسه الگوریتم های پیشنهاد شده با الگوریتم ژنتیک بر اساس میانگین ارزش آیتم های انتخاب شده، در آیتم های گونه (B))

شکل ۵: مقایسه الگوریتمهای پیشنهاد شده با الگوریتم ژنتیک بر اساس درصد تکرارهایی که به جواب بهینه رسیدهاند، در آیتمهای گونه (B))

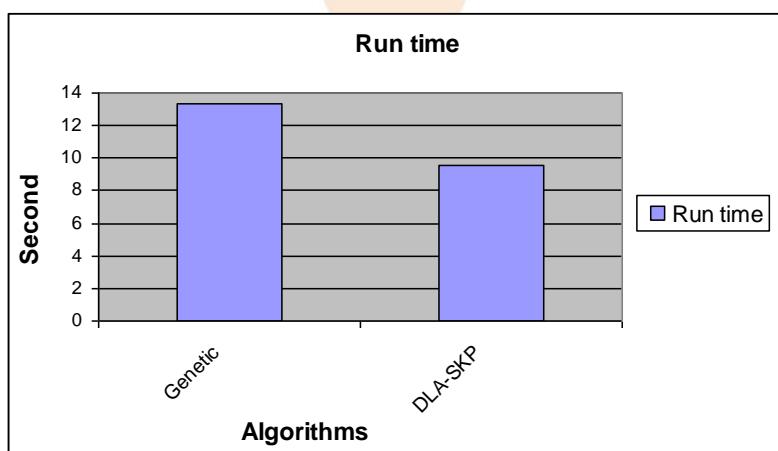
شکل ۶: مقایسه الگوریتمهای پیشنهاد شده با الگوریتم ژنتیک بر اساس درصد تکرارهایی که به جواب بهینه رسیدهاند، در آیتمهای گونه (A))

شکل ۷: مقایسه الگوریتمهای پیشنهاد شده با الگوریتم ژنتیک بر اساس درصد تکرارهایی که به جواب بهینه رسیدهاند، در آیتمهای گونه (C))

همانطور که مشاهده میشود از لحاظ ارزش نمونههای انتخاب شده و درصد همگرایی، الگوریتمهای پیشنهاد شده کارایی بالاتری به نسبت الگوریتم ژنتیک داشتهاند. نقطه ضعف الگوریتم ژنتیک در این است که ارزش نمونههای انتخاب شده در طول زمان بهبود نمییابد و کاملاً انتخابها به صورت تصادفی انجام میشود اما در مقابل، در الگوریتم پیشنهاد شده، افزایش هوشمندی در طول زمان کاملاً مشهود است و انتخابهای بعدی نسبت به انتخابهای قبلی، خیلی هوشمندانهتر انتخاب شده و از حالت تصادفی بودن خارج میشود و این برتری الگوریتم DLA_SKP را نشان میدهد.

در ادامه زمان اجرای الگوریتم پیشنهاد شده با زمان اجرای الگوریتم ژنتیک مقایسه شده است. این مقایسه بروی یک کامپیوتر شخصی با مشخصات RAM ۲GB، CPU ۳GHz و سیستم عامل Win-server ۲۰۰۳ انجام شده است. در شکل ۸، نتیجه مقایسه زمان اجرای الگوریتم های پیشنهاد شده با زمان اجرای الگوریتم ژنتیک در گونه C از مجموعه آیتمها، قابل مشاهده است. همان طور که مشاهده می شود زمان اجرای الگوریتم های پیشنهاد شده به مراتب از زمان اجرای الگوریتم ژنتیک کمتر می باشد. همانند همین آزمایش بروی گونه های A و B نیز به انجام رسیده است که نتیجه بدست آمده بروی آن دو نیز تقریباً مانند این آزمایش می باشد و در آنها نیز زمان اجرای الگوریتم های پیشنهاد شده از الگوریتم ژنتیک بسیار کمتر میباشدند.

شکل ۸: مقایسه الگوریتم پیشنهاد شده با الگوریتم ژنتیک بر اساس زمان اجرا، در آیتمهای گونه (C))

۵ - نتیجه گیری

در این مقاله یک الگوریتم جدید مبتنی بر اتوماتاهای یادگیری برای حل مسئله کوله پشتی تصادفی پیشنهاد گردید. در این الگوریتم شبکه‌ای از آtomataهای یادگیری برای حل مسئله همکاری می‌نمایند. در این شبکه در هر مرحله یک آtomاتای یادگیری فعال شده و سپس یکی از اعمال خود را انتخاب میکنند. اعمال انتخاب شده در محیط اجرا و با توجه به نتیجه عمل، به آنها پاداش و یا جریمه داده میشود. الگوریتم پیشنهاد شده سعی میکند که با حداقل تعداد نمونهگیری از آیتمها در شرایطی که توزیع احتمال ارزش یا وزن آیتمها از قبل شناخته شده نیست بهترین آیتمها را برای پر کردن کوله‌پشتی انتخاب نماید. الگوریتم پیشنهاد شده سعی میکند تا بر اساس یادگیری، هوش عملیاتی را بالا ببرد تا در نهایت با ارزش ترین آیتم ها انتخاب شود. به منظور بررسی کارایی، الگوریتم پیشنهادی بر روی داده‌های استاندارد، آزمایش و نتایج آن بروی شیوه‌های مختلفی که ارائه شده است نشان داده شده است. نتایج بدست آمده با نتایج حاصل از الگوریتم‌های موجود مقایسه شده است. نتایج مقایسه حاکی از هوشمندی بالای الگوریتم پیشنهادی در مقایسه با الگوریتم‌های موجود می‌باشد.

مراجع

- [1] F. Tse Lin, "Solving the Knapsack Problem With Imprecise Weight Coefficients Using Genetic Algorithms", Department of Applied Mathematics, Chinese Culture University, Yangmingshan, Taipei 1111, Taiwan, Elsevier B.V., 2007.
- [2] Y. Yoshitomi, H. Ikenoue, T. Takeba, S. Tomita, "Genetic Algorithm in Uncertain Environments for Solving Stochastic Programming Problem", Journal of the Operations Research, Society of Japan, Volume 43, No. 2, June 2000.
- [3] D. P. Morton and R. K. Wood, "On a Stochastic Knapsack Problem and Generalizations", Operations Research Department Naval Postgraduate School Monterey, CA 93943, 1998.
- [4] A. J. K. Leywegt and J. d. Papastavrou, "The Dynamic and Stochastic Knapsack Problems", School of Industrial and System Engineering, Atlanta, 1998.

- [5] D. Whitley, "Cellular Genetic Algorithms", Colorado State University, Genetic Algorithms: Proceedings of the Fifth International Conference (GA93), 1993.
- [6] W. G. Khoo Civilian, "Dynamic-Programming Approaches to Single-and Multi-Stage Stochastic Knapsack Problems For Portfolio Optimization", Master's Thesis, Naval Postgraduate School, Republic of Singapore, Master of Science in Operations Research, 2000.
- [7] A. J. Kleywegt and J. D. Papastavrou, "The Dynamic and Stochastic Knapsack Problem with Random Sized Items", Oper. Res., Volume 49, No.1, Pages 26–41, 2001.
- [8] F. M. Gimenez, R. Blanco and C. Azcarate, "Combining Linear Programming and Multi objective Evolutionary Computation for Solving a Type of Stochastic Knapsack Problem", Springer Berlin/Heidelberg, Volume 4403/2007 , Pages 531-545 , May, 2007.
- [9] A. S. Anagun and T. Sarac, "Optimization of Performance of Genetic Algorithm for 0-1 Knapsack Problems Using Taguchi Method", Springer Berlin/Heidelberg, Volume 3982/2006 , Pages 678-687 , May, 2006.
- [10] K. S. Narendra, M. A. L. Thathachar, "Learning Automata: An Introduction", Prentice Hall, 1989.

